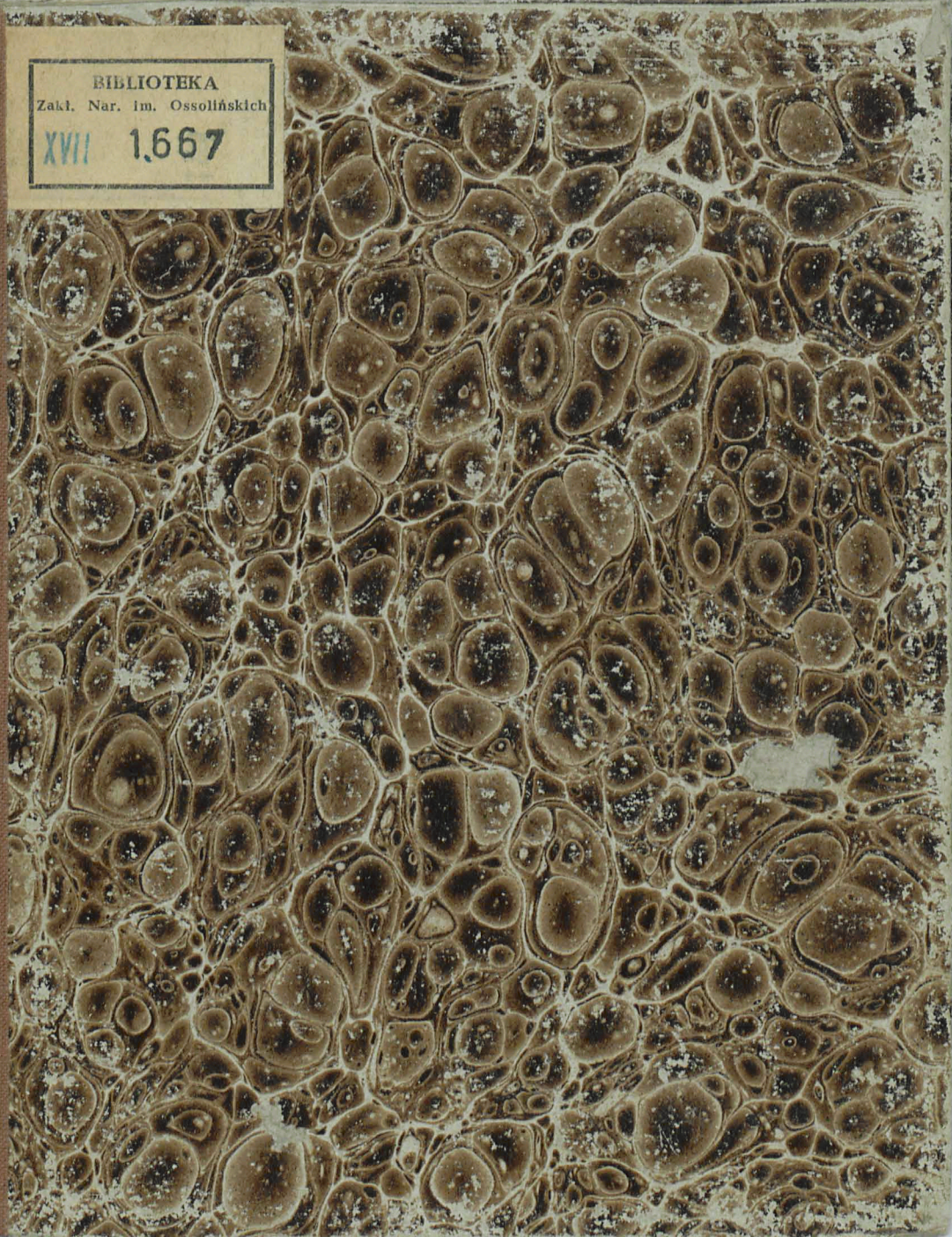

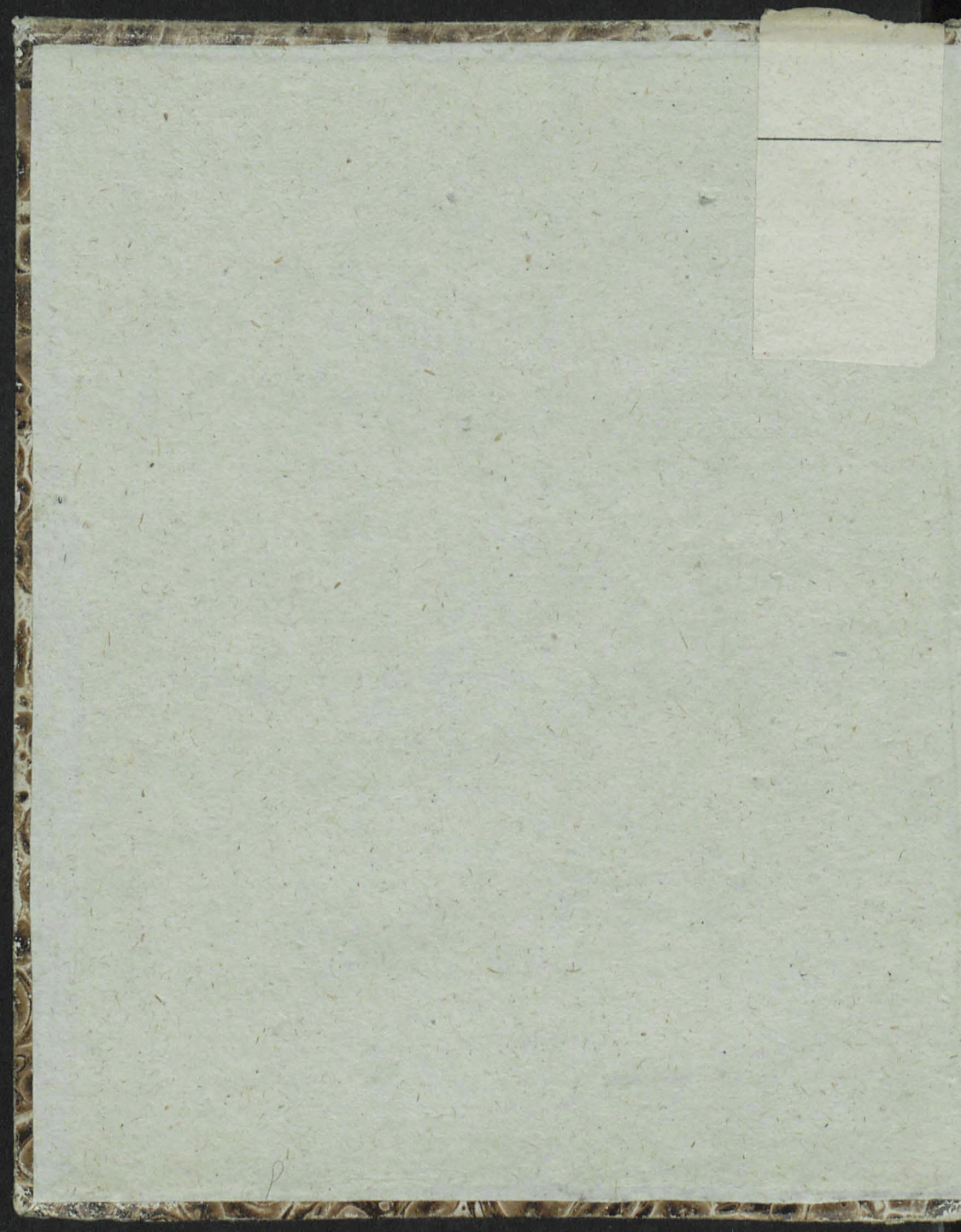
BIBLIOTEKA

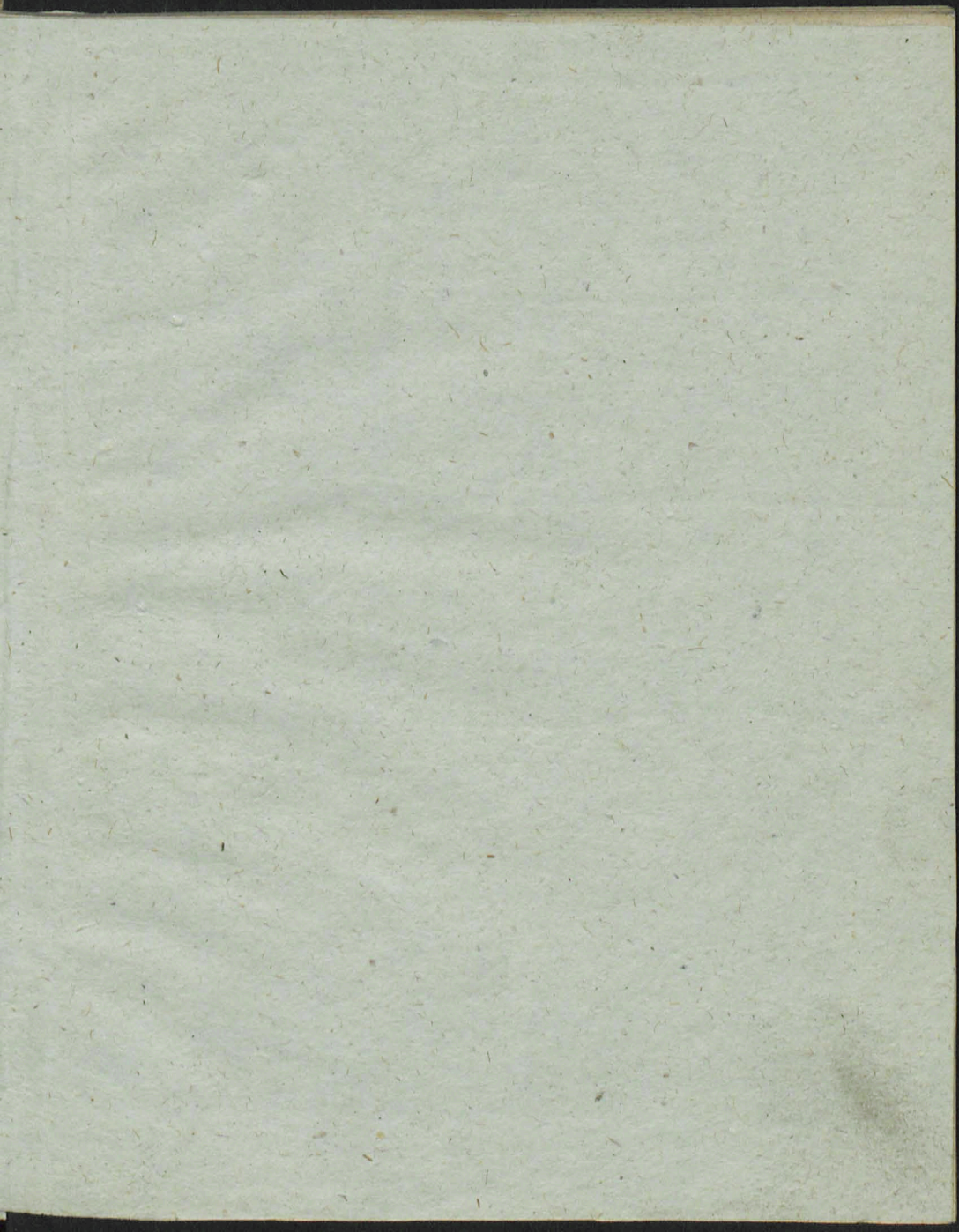
Zakł. Nar. im. Ossolińskich

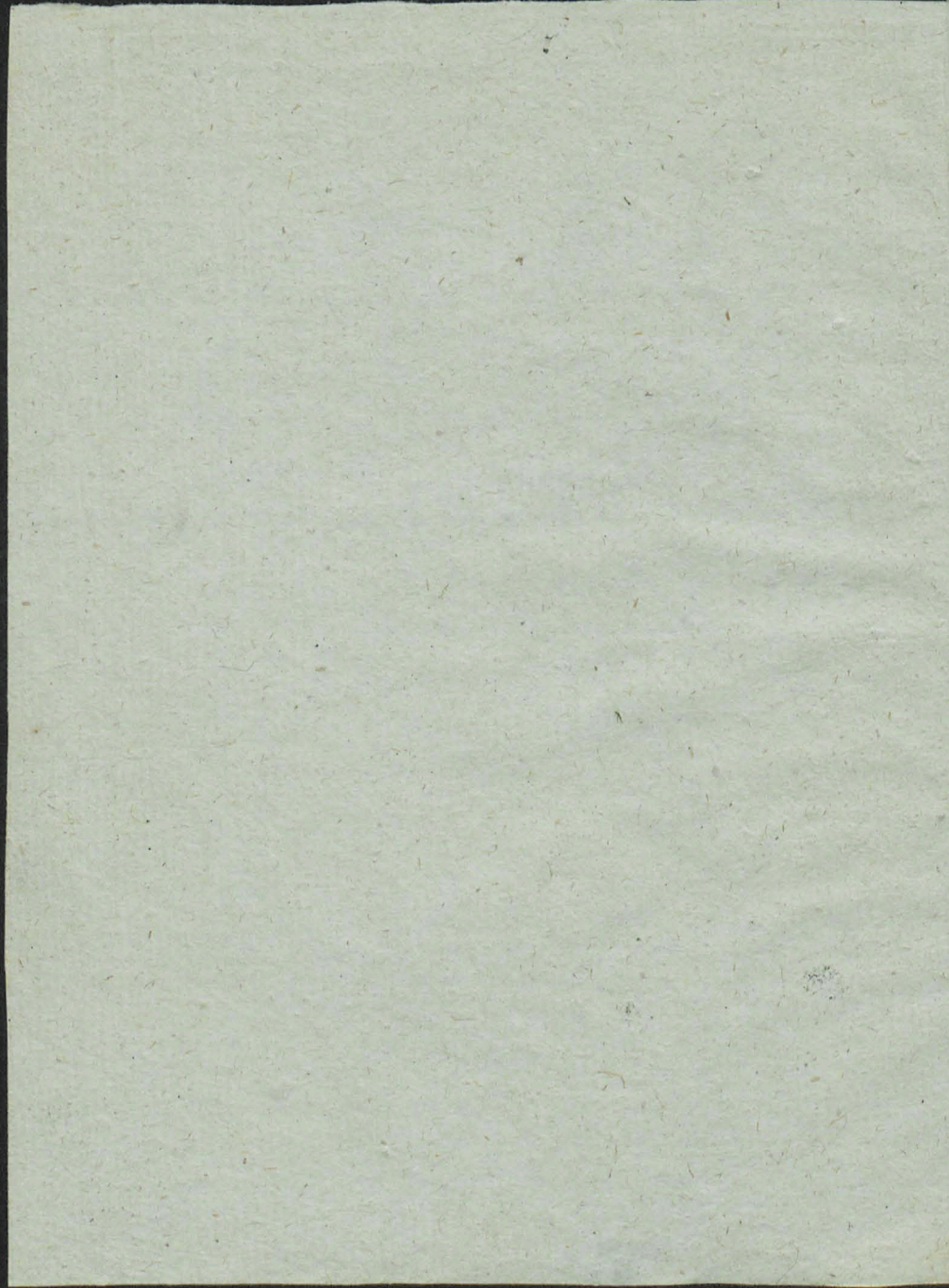
XVII

1.667

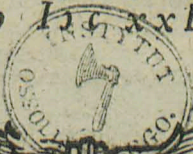

MEMBRANA
ITALIA
D
S
ENCOMIUM
REGNI
POLONIAE

Conscriptum
à

JACOBO GADEBVSCHIO.

DANTISCI
Typis, Georgi Rhetij. Anno
cl. lxxxi.

EMBLEMA

ALCIATI

De

Senatu boni Principis.

Effigies manibus trunca ante altaria divum
Hinc resident, quarum lumine capta prior.

Signa potestatis summae sanctiq; Senatus
Thebanis fuerant ista reperta viris.

Cur resident? quia mente graves decet esse quietas
Juridicos animo nec variare levi.

Cur sine sunt manibus? capiant ne Xenia, nec se
Pollicitis flecti, muneribusve sinant.

Cæcus at est Princeps, quod solis auribus absq;
Affectu, constans iussa Senatus agit.

XVII - 1667 - III

ENCOMIUM
REGNI POLONIÆ

MULTA (Auditores optimi) dicta sunt à philo-
sophis tam Græcis quam Latinis quibus Magistratus publicas
& unus quisq; actiones suas non infeliter dirigere potest :
At non minus illustres sententiæ & vitæ hujus quasi canones in ju-
re habentur civili, quo major pars orbis Europæi adhuc hodie per
DEI gratiam utitur. Et ne longius abeamus, vel unam tantum Le-
gem, quæ instituto nostro accommodata est, audiamus :

Favores sunt ampliandi ; odia vero restringenda.

Egregiam vitæ humanæ Regulam ! quæ non tantum mentibus
virorum principum sed & omnium cujuscunq; sunt status vel gra-
dus animis clavo trabali est infigenda : sic ut favore prosequan-
tur omnia, quibuscunq; salvò Amore DEI & illæsa conscientia
faventiam possunt exhibere : Ita namq; & ipsi reciprocos sibi fa-
vores conciliabunt, odiaq; quibus nihil est gravius, eò facilius evi-
tabunt. Contra persuasissimum sibi habeant, qui studiosi sunt quæ-
libet pro lubitu suo temerè in alios evibrare, ea quæ non volunt
cogentur audire. Atq; hanc adeo ob causam spero veniam Me me-
reri, quod Germanus Ego Regnum Poloniæ mihi favore & laude
potius prosequendum proposuerim, quam ut nævulos quosdam sub-
legerim ad odium eidem conflandum. Quantam vero suscepì pro-
vinciam ? Egone qui nec usu polleo, rerumq; polonicarum parum
sum peritus, dignè de Polonia sum dicturus ? Non diffiteor meam
tenuitatem sed & nullus dubito, quin vestra quoq; benevolentia
mihi favoris sui auram sit adspiratura atq; ampliatura. Dicam itaq;
de Polonia Germanus Germanè id est verè & sincerè.

Vos AVDIT, OPT, ut spem meam firmiter conceptam susten-
tare meamq; in dicendo imbecillitatem vestro favore & amore sub-
levare velitis, majori quantâ possum, observantiâ, rogo & oro.

Quemadmodum Hebræi qui primitus cum cælesti sapientia lin-
gua usi sunt purissima, rationem notationum faciliè & feliciter red-
dere possunt : Ita nationes aliorum idiomatum non sine difficultate
ety mologiam exprimere possunt. Licet una hic Lingua aliâ sit fe-

licior: uti quidem sermo Græcanicus, qui propius fuit ex ipso fonte, Lingua Latina est expeditor. Hinc Cicero: Innumerabilia verba sunt, quorum ratio reddi non potest, vel quia non est ut ego arbitror vel quia latet ut Stoici. Sed, licet studium paulo sit difficilius, tamen non omnino videtur omittendum. Principium, inquit Philosophi, in omni disputatione & re est nomen. Atq; inde cl. I. C. Scaliger originandi diligentiam non tantum approbat sed & injungere videtur his verbis: Etymologia in multis tam maxime est investiganda, quam latet. Iam si & Nos inquisiverimus in originationem Poloniæ, & polonorum mox evidentissima laudum vestigia apparebunt.

Principiò Incolæ Regni poloniæ cum populis hujus tractus appellantur HENETI teste Philippo MELanchthone in Epistolâ Tabulis Poloniæ præfixa, ubi notationis hujus occasione bene explicat, quid sentiat de origine Gentis Polonicæ, verba ejus sic habent: Si origo gentium ex linguis judicanda est, ab una stirpe credendum est propagatas esse omnes gentes quæ in Polonia & vicina Russia in Illyrico & litore Balthico & magna parte Germaniæ sonant eandem Linguam Henetam. Fuisse autem veteres Henetos virtute præstantes in orâ Trojæ vicina ex Carmine Argonautico, ex Homero & ex Herodoto manifestum est, ubi non fuerunt alieni à vicinæ Gentis Ionicæ artibus disciplina & moribus. Notum est autem cultissimas fuisse urbes Ionicas & floruisse artificum ingenijs & operibus. Et carmen Homericum ostendit in Ionia Musicam Linguæ elegantiam & multiplicem doctrinam fuisse. Nec fieri potuit, quin ad vicinos rivuli manarint. Vatem quoq; Phineæ narrant Scriptores Argonautici in regione Henetorum vixisse: qui cum eò ex Tyrio venerit, doctrinam de anni ratione & motibus cælestibus notissimam Tyrijs attulit. Non igitur sentio Henetos immanium Scytharum sobolem esse sed progressos ex illâ Troiæ vicinia, latè occupasse terras versus Arctum & versus occasum. Appellatio autem Henedi, ut sonat, Hebræis est, vagabundi. Late enim processerunt hæ gentes vel bellis longius tracti vel ad meridiem quærentes fertilia & mitiora loca. Ex presse autem inquit Ptolemæus: Henetos maximam esse sarmatarum partem Etsi autem diversæ gentes & diversarum linguarum fuerunt Getæ & Heneti tamen passim vicinæ fuerunt, procedentes inde usq; à Cimmerio Bospho-

Bosphoro. Tenuerunt adhuc Getæ ripam Istulæ circa Cracoviam Ptolemæi Geographi tempore. Sed Postea successerunt in eas sedes Vicini Heneti cum Getæ Romanis bellis tracti Propius ad Istrum cum ingenti multitudine accessissent. Deinde Heneti latè vicinas terras occuparunt usq; ad litus Balthicum & alibi ad Albim & salam. Hæc de Henetis eò commemoro ne misceantur Scythis seu Tartaris à quibus & lingua discernuntur. Hactenus Melanchthon.

Porrò dicitur Polonia propriò magis nomine Regnum LECHITARVM: Ipsiq; poloni etiamnum hodie à Tartaris Ruthenis Græcis populisq; orientalibus Lechitæ appellantur. Idemq; nomen ab Hungaris Polonos LENGEL vocantibus usurpatur. Dicitur est ita Regnum Poloniæ à primo Principe Lechò qui nepos fuit IAVAN à quo Ionij & Græci originem trahunt, hodieq; adhuc Græcus ab Hebræo nominatur Iavam. At LECHVS qui regiam arcem Psari, cujus adhuc dicuntur superesse rudera, incoluit, cur sedes hæreditarias Croaciam simul & Slavoniam deseruit? MATTHIAS MECHOVIVS qui Anno 1521. ante ipsos centum annos Chronicon Poloniæ edidit, responder: quod cum regia profapia cresceret indeq; seditionibus jam subortis cædes gliscerent, Lechus colonias suas transferre cogitaverit & cum fratre Zecho de sedibus innovandis convenerit moxq; una cum ipso totaq; familia nativos focos reliquerit, seq; regionibus alijs tam orientalibus quam meridionalibus occupatis, in hanc plagam septentrionalem contulerit.

Profecti fratres pervenerunt in Moraviam & Bohemiam, ubi cum tentoria in monte amœnissimo fixissent, Zechus frater Junior aura eius loci salubri glebaq; fertili mirificè delectatus, petijt à LECHO natu majore, veli sibi suæq; posteritati Bohemiam cum Moravia assignare. Lechus qui concordia studio exul erat factus, cessit cum suis versus Orientem & Septentrionem in terras usq; Silesiæ & majoris Poloniæ. In quibus tandem subsistens permultos Aquilarum nidos invenit, illisq; visis læto animo ominatus est non tantum sibi stabiles & fortunatas sedes, sed & posteris Regnum fore, inq; perpetuam eius rei memoriam, Aquilam avium Reginam Lechitarum arma & insignia referre voluit. Quin etiam eodem in loco arcem urbemq; à nido Gnesnensem dictam extruxit finesq; dominij sui longe lateq; propagavit. Neq; enim tantum hanc Poloniæ terram administravit, sed Lygij Silesij Lutis sive Marchicis, Pomerania ip-

nis ipsiſq; Megapolenſibus imperavit. Hinc tribus illis in Megapoli Civitatibus Lubecæ Viſmaricæ Roſtochio à Polonis nomina indita ſunt. Lübeck dicta eſt vel à LECHO vel à LEB quod ſignificat caput animalis, quali Principis (Lubecenſibus proximi) Megapolitani inſignia præcipuè notantur & exornantur. Tum fluvius quoq; Lubecam ambiens TRAVVS à paſcuo (polonicè *trawa*) dictus eſt. Viſmaria dicta eſt à Viſſimiro LECHI nepote: Roſtock ab aquarum diſſipatione.

Atq; hinc etiam Traveni nominati ſunt à fœni graminisq; abundantia. Dreviani à Lignorum copia. Pomerani à vicinitate maris. Caſſubiani à tricis plicisq; veſtium. Sileſij ſive Sieſij à comitatu Lechi.

POLONI à planicie campi. Quia verò Arx & ſedes LECHI conſpicua erat in Planicie nomenq; polonorum inclareſcebat, iccirco provinciæ omnes communiter Poloniæ nomen uſurparunt.

Poſtea VANDALI quoq; vocati ſunt vel à flumine cujus mox erit mentio, vel à VANDA illuſtriſſima Polonorum duciſſa, CRACI, à quo Cracovia nomen habet, filiã. Quæ cum apertò Marte virginittatis ſuæ ſtatum tutata victoriam obtinuiſſet, ſe-ipſam ſpontaneo motu Viſtulæ immerſit hoſtiamq; Dijs immolavit. Nominis hujus reliquiæ adhuc ſuperſtites ſunt in Sileſia, Pomerania, Megalopurgio.

Deniq; Poloni non raro dicuntur Sarmatæ vel Sauromatæ à *σάρπες* & *ὄμματα* à ſerpentinis oculis quibus alijs nationibus formidinem & horrorem incuſſerunt vel, ut Iohannes Maczinski derivat, Sarmata dicitur quaſi Zar Romak, Dux equitum.

Nomina itaq; longè nobiliſſima Regnum obtinet poloniæ: Nec mirum eſt unam regionem pluribus appellari nominibus, cum idem accidat alijs: & Boruſſia ejuſdem provincia vel ſeptem diverſis appellationibus inveniatur inſignita. Sed jam ad rem ipſam.

REGNUM POLONIAE, ſitum in ea Europæ parte quæ Sarmatia Europæa dicitur ad differentiam Sarmatiæ Aſiaticæ quam Scythæ incolunt, Longitudinem habet à gradu 43 protenſam in 60: Latitudinem à gradu 49 expansam in 55. vel etiam in 57 quatenus à mari Balthico non alluitur. Ex quo fundamento longitudinem ejuſ 250. miliarium: latitudinem ipſorum eſſe 200. ſupputant. Quæ circumferentia Tartariam ab Oriente: Pannoniam à meridie: Germaniam ab Occidente: Moſcoviam à Septentrione noſtro ſeculo ambit.

ambit. Quod si, pro ut latitudinem ita etiam adhuc priscam obtineret longitudinem, quæ à gradu 32 incipiens deducta fuit in 60 gradum: posset omnino Majestate sua cum multis & magnis Regnis certare. At licet aliquid de magnitudine illa decreverit: tamen aliunde quoque non parum accrevit. Rex Iagello adjecit Russiam & Podoliam: Sigismundus I. Prussiam: Sigism. Augustus Lithvaniam, Stephanus Rex Livoniam: Tum verò talia possidet aquarum & terrarum clementia, quorum beneficio alijs Regnis non tam conferri quam præferri potest.

Fluvijs abundat quam-plurimis, inter quos longè nobilissimi sunt septem: Vistula, Boristhenes, Hipanis, Tyras, Varta, Viadrus, Chronon.

VISTVLA, sive Vandalus prisco nomine, è rupe Saxea vastissimi montis in ducatu Teschnensi prosilit, sequè per Regni mediterraneum dispergens, tribus ostijs in Mare Balticum, quod olim etiam Vandalicum dixerunt, exoneratur. Primum & quasi principale ostium est Dantiscanum, alterum Elbingense: ultimum denique ad Villam quam Germani à Profunditate das Zieff appellant, Laudetur & in cælum extollatur Ganges Indiæ fluvius, sit *χρυσόπρασ*, scateat aureis arenis: Vistula præ auro etiam præstantiori gaudet dono: nimirum ejus beneficio, plurimorum regnorum, victu sufficienti deficientium, necessitati succurritur. Quantum igitur victus vestitu: quantum auro frumentum, quo vita nostra carere non potest, præstat: tantum Vistula reliquis antecellit fluvijs omnibus universis. Hunc fluvium tanquam Regem suum, alij instar ducum sequuntur.

BORISTHENES, à quo Ptolomæo septimum Clima Diabolisthenes nuncupatur, è sylvis Moscoviæ decurrit per terras Russiæ in lacum usque dassoënsen.

HIPANIS oritur è scaturigine prope Olescum promanate simul cum Boristhene per partes Russiæ in lacum usque Dassoënsen, qui in mari Pontico exoneratur.

TYRAS, è monte Sarmatico in terra præmisliensi profluens influensque in mare Ponticum, sequestrat Daciam sive Valachiam à finibus Ruthenis.

VARTA fluvius famosissimus prope Cromoloam proveniens in Viadrum progreditur.

VIADRVS, priscis Guttalus, à Gothis ut nonnulli autumant denominatus.

nominatus prope Odrin Castellum emergit ostiisq; quatuor exit in lacum quendam mari propinquum sed mox ex eodem evadens in ipsum se ingerit mare Balthicum sive Germanicum.

CHRONON deniq; prope Copoloam scaturiens anfractibusq; sinuosis nunc fluens nunc refluens in duos dividitur alveos, quibus recta pergit in litus Balthici maris.

Atq; hi fluvij brevissimè recensiti incolis suis non tantum exquisitissimorum piscium genera veluti; Lucios, cyprinos, percas, cancos fundulos, murænulas & quos ob insignem præstantiam auratos vocant copiosè suppeditant sed etiam instar Nili patentissimos Poloniae campos largissime irrigant, fecundant, felicitant. Etenim postquam DEVS totius mundi creator atq; opifex jussit palantem aquam per omnes terræ regiones in unum locum secedere, & terra arida apparuit; jussit quoq; terræ, ne esset sterilis, herbas & fruges varias producere. Sic igitur fit primæva rerum indita vi atq; efficacia, ut regio in qua passim fluvij rivuliq; fluunt eamq; ambitiosè rigant, præ alijs fortunatior sit felicior atq; fecundior. At enim Regnum Poloniae non tantum plantarum minoribus quam majoribus egregiè viget sed & metallis, quæ in ipso terræ gremio nascuntur, poller.

Ferrum in locis invenitur permultis; plumbum effoditur optimum; Cuprum non tantum in præmisliensi territorio possidetur sed etiam in Sarmaticorum montium jugis eximiâ cum magnitudine elaboratur neq; sine frequentioribus argenti venis & particulis, quæ à cupro artificio facili separari possunt. Auri deniq; quod pro Metallo nobilissimo habetur indicia sunt cum in montibus tum in fluvijis quorum multi aureas arenas liquido ostendunt; Sed non tantè æstimantur illæ auri minutæ ut earum causa incolæ oleum & operam suam terant. Imò re-ipsa ostendunt sibi prudentissimum illud judicium Atheniense probari; qui in Arthmium Zelitem talem tulerunt sententiam; Arthmius Pythonactis filius Zelites ignominiosus esto & hostis populi Atheniensium & sociorum ipse & Genus, quod aurum è Media in Peloponnesum vexit.

Et quis ignorat quid Midæ ob auri votum & corruptum stolidæ mentis judicium acciderit? Vbiq; increbuit illud; Auriculas asini Midæ Rex habet. Enim-vero rectius multo Principes Poloni facere existimandi sunt qui auro, quod jam prisca illius philosophi

ætate ob multos insidiatores palleſcebat, parcentes, ſali operas ſuas impendunt, ſiquidem Sole & Sale nihil utilius ut vetus habet verberbium. Tum etiam non minutix quædam ſed grandiora ſalis (tam gemmæ & panis ut vocant phyſici quam mineralis) fragmenta in ſolò polonico exciduntur atq; eruuntur. Quid de Electro dicam? Arabes olim thure: Palæſtina Balsamo: Indi ebore excelluerunt, quorum omnium vice fungi videtur Eleætrum.

Nil addo de teſtis ſive ollis non arte ſed ſolius Naturæ opera in ipſo terræ latifundio formatis quibus commodiſſimè in majori Polonia paſſim utuntur: Nil addo de argilla: ad fruges revertor.

Quanta ſe Mihi hic dicendi copia atq; materia offert? Omnium rerum, (inquit Cicerò) ex quibus aliquid exquiritur, nihil eſt agricultura melius, nihil uberius, nihil dulci9, nihil homine libero dignius. Quantum verò hinc Poloniæ noſtræ exurgit encomium? quæ etiam ab ipſa agricultura ſive Campis nomen habet & quibusdam in locis aded eſt uber atq; fertilis, ut è frumentis ſemel ſatis, meſſisq; tempore à meſſoribus, quadam granorum incuriâ, collectis: ſequenti anno abſq; ulla agri curatura granorumq; ſeminatione liberè largiterq; novæ fruges proveniant. Quid? Tanta eſt Poloniæ ubertas ut auſim dicere: Nullum eſſe frumenti genus ad vitæ hujus ſuſtentationem neceſſarium quod non Poloniæ Regnum cum alijs Regnis communicet. Annonæ caritas eſt? Ad Poloniæ granarium conſugiunt. Regnum aliquod vel Reſp. panis penuriâ laborat: Regnum Poloniæ liliginem atq; triticum elargitur. Sitarchia hordeum vel avenam deſiderat? Polonia deſectum ſupplet. Milium, fagotriticum, Oryzam penus æconomica non habet? Polonia porrigit. O Polonia penu es totius Europæ! Tibi acceptum refert DANtiſcum, illuſtre illud Emporium, nobiliſſimum illud granarium tuum, quod ſingulis diebus, teſte Geographorum tabulâ, mille onera ſive laſtas frumenti vendat, quod per annum facit laſtas trecentas ſexaginta quinque mille. Tibi quoq; acceptum refert quod robore majoris & minoris quercus impleat vicinos ad ducenta miliaria. Neq; enim Polonia frugibus tantum eſt reſertiſſima, ſed & Lignis optimorum generum eſt inſtruciſſima, inprimis eminet lignis pineis & piceis quæ ſuccifa aliquot annis in ſilices ignitos commutantur, è quibus pinguedo ſoli conijci poteſt. Quod ſi nihil aliud Poloniam commendaret quam fruges atq; arbores, haberet tamen de quo ſibi præ alijs gaudere

gaudere atq; gratulari possit, nimirum Poloniam non difficile alijs Europæis Regnis carere posse, quæ Poloniâ mirum quantum indigent. Verum animalia quoq; laudes ejus singulariter extollunt. Inveniuntur in Polonia non tantum Equi, canes, tauri, oves, boves, quibus partim utitur, partim utitur & fruitur: Sed & uri, lupi, bisontes, onagri, apri, quibus tanquam cote, qua acuat militaris virtus utitur. Quid dicam de columbis gallinis, caponibus, Gallis Gallinaceis, Gallo-pavis Indicis summatim de avibus vitæ humanæ utilissimis? Abundat illis Polonia. Apes tantum quasi delibabo: Quæ meritò generi humano sunt admirationi atq; imitationi, præbentes Speciem Reipubl. bene constitutæ. Rex aculeo caret. Subditi in officio sibi destinato sunt diligentissimi. Alij flores decerpunt succosq; colligunt. Non nulli favos construunt, ceram stipant, mellificium faciunt. Quidam instar censorum operas observant, cessantes inertia arguunt castigant, extitant. Alij alias expediunt functiones non suo tantum sed hominum quoq; bono atq; usui. Hoc vero apicularum grege adeo luxuriat Russia Poloniæ Ducatus ut incolæ viatoribus favos suos per quam purissimos ultrò offerant & donent certa q; animalculorum examina ob ingentem eorum multitudinem dent interneconi.

At enim vero licet his tantis donis atq; bonis divinitus sit ornatum atq; cumulatam Regnum Poloniæ, ut meritò omnes in sui admirationem rapere debeat: Contra tamen usu-venit ut ab obrectantibus male sed immeritò audiat. Polonia, inquiunt illi, sita sub polo septentrionali, est nimis quam frigida, aspera, inhumana. Ergone molliores tantum suspiciendi sunt orbis terrarum anguli? Quid vicit Hannibalem armis invictum? Delicior Campania. Optimè Rex DARIVS hoc secum pensavit, qui cum Persæ non nulli & MEDI regionis suæ asperitatem cum mitiori tractu commutare vellet, permittere id noluit affirmans hominum naturam & Ingenium ut semina & plantas ad regionis indolem velut immutari. Sed & parum hoc difficultatis quantum præstat commoditatis. Nam ventij illi frigidiores aerè non tantum à contagiosis halitibus purgant verum etiam Corpora incolarum solida alacria & ad omnes fortunæ truculentioris impressiones imperterrita efficiunt. Non secus atq; in partibus plantarum atq; arborum septentrioni expositis contingit, quæ partibus meridiem spectantibus longe sunt vegetiores atq; robustiores.

robustiores. Quid vero Poloniane sub ipso Polo sita? Negat hoc Astronomus asseritq; polo tantum viciniorem esse. Ergo frigidibus quoq; Borealibus non omnino neq; semper infestatur. Quod si hiemis inclementia aliquando gravior est, habet quo se tegat & defendat pelles lupinas, vulpinas, pelles marderum, pelles Sobelinas, quas etiam non sine maximo lucro porrigit aliarum nationum provincijs ut ut sub benigniore cœli aspectu sitæ sint.

At porrò urgent: Tamen frigida est, glacialis est, indiga est optimi boni Polonia. Siquidem vino carent quod, ut Homerus ait, medullam homini suppeditat. Quid agemus? artificiosa procerum viridaria vitibus consita proferemus? quibus ad oculum demonstratur, nec Poloniam planè sterilem esse vini aliorumq; fruticum & fructuum, de quibus sibi calidiores terræ gratulantur & tantopere gloriantur. Non proferemus. Concedimus Polonia vini non est ferox. Quid tum postea? Loco vini habet cerevisiam, vini inopiam prolixè suppletem hominisq; valetudini apprimè conducibilem. Coquitur potus ille è Bynè sive frumento madefacto, è lupulo & aqua: Vnde cerevisiam dictam volunt quasi Cereris vis in aqua. Bynè autem Polonis Slod appellatur, digno literis nomine, ut-pote cuius beneficio sit, ut vini defectum susq; deq; ferant. Et cur non præsentia atq; nativa patriæ dona ament? Tanta enim est vis, tanta dulcedo frumenti Polonici ut exinde cocta cerevisia sit instar Balsami. Exemplo sit laudatissima Dantiscanorum Cerevisia, cui vix ac ne vix quidem in mundo toto parem reperiēs. Atq; ut alios potus bonos faceam, hydromeli sive mulsum consideremus, quod cum multis vinis laude atq; excellentia sua certare potest. Illudne in Poloniâ omnium generosissimum, suavissimum atq; gratissimum invenitur? quò dum fruitur Polonus, vinalibens meritoq; etiam si in promptu habeantur, intacta relinquit.

Ultimum quod tanquam minus laudabile Regno Poloniæ obficiunt non ultimum videtur telum, quò Regni Majestas lædi possit. Nam cum aliæ gentes Europææ arces atq; propugnacula munitissima possideant, soli Poloni rectè riteq; instructis, cum Turcorum atq; Tartarorum immanitati sint propinquissimi, carent. Quanto etiam polonis diligentiores videntur esse Chinenses qui contra eosdem hostes crudelissimos murum extruxerunt, qui in ambitu habent centum miliaria. Ita est, non parum hoc negligentiae præ se ferre videretur,

videretur, nisi à Græcis viris excusarentur quin & laudarentur. Etenim Agésilæus Rex Lacedæmonius percontanti, quam ob causam Sparta muris non cingeretur? responsum voluit ostendendo Cives armatos inquires: Hi sunt Spartanae Civitatis mœnia. Eodem sensu Lacedæmonios de Civitate sua muris cingenda consultantes, Iseus Philosophus Homeri verba recitans:

Scutum hæsit scuto, galea galea atq; vivo vir.

Allocutus est: Sic mihi fate Lacedæmonij & muris cincti sumus. Nec aliter Sigismundo Augusto de Cracoviensi munitione munitione reddendâ deliberanti responsum est: His pectoribus nostris pro patria pugnemus. Ite nunc & obijcite Poloniae frigus: pelles habet quibus & alias nationes induere potest. Vini significate penuriam: vobis cerevisiam & mulsum exhibebit utrumq; cum vino certans. Murorum mentionem facite: virorum fortitudinem vobis demonstrabit.

Quamvis & murorum & urbium & arcium tantum quoq; habet quantum satis est. Ut enim arces regias, Archiepiscopales, Episcopales veluti Mariæburgensem, Gnesnensem, Leopolsensem, Vilnensem, Plociensem, aliasq; cum principibus urbibus, taceam: vel sola Cracoviensis urbs & arx cui terrarum loco vel angulo non est nota? Præclara atq; eximia hæc sunt Regni Poloniae dona atq; ornamenta sed quæ tum demum ad solidum pertinent decus si legitimus eorum accedat usus. Quare secuti Homericum Ulysses (Urbes qui multas animo moresq; tenebat.) veniamus nunc ad mores vitæq; status. Quid verò moribus Polonorum elegantius? An non virtutes quoq;, quas Ethica morum illa Regina præscribit, in polonis reperiuntur? Effigiem viri fortis animo vel oculis usurpare lubet? Fingamus nobis atq; consideremus Equitem polonum. Picturam volumus Temperantiæ? proponamus nobis ante oculos exercitum Regni. Quot in eo sunt, qui domi relicta conjugæ liberisq; peregrinantes in extremis patriæ terminis sitim in ediamq; amore Patriæ patientissimè ferunt? Quid dicam de liberalitate? Natio polonica est liberalissima, vestigialium etiam parum vel nihil exigens ab exteris nationibus. Quid de Magnificentia? Optimates Poloniae vigent laude atq; encomio Magnificentia. Quid de modestiâ? Cives Poloniae & modesti sunt & magnanimi sive in consilijs conferendis sive in armis expediendis. Omnes verò

& sin-

& singuli mansueti, benigni, clementes dici gaudent strenueq; in id incumbunt ut fraternò invicem se amore complectantur. Quod si interdum ira vel liticula, ut fieri solet, exoritur, non tamen in amarulentiam se effundunt, sed mox res iterum componitur amicitq; redduntur constantissimi. Porro affabilitatem inter cæteras virtutes mirificè amant, cum obvii veniunt, cum adeunt, cum abeunt, amicissimè se salutant, dexteras copulant mutuòq; amplexu se dignantur. Dumq; hanc virtutem cupidius sectantur urbanitatis quoque non possunt non esse studiosi. Hinc convivia, congressus, colloquia non agresti more instituunt sed condiunt ea facetijs jocis atq; leporibus non insulsis.

Nèq; vero Veritatis obliviscuntur sed eam quoq; cum affabilitate atq; urbanitate conjungunt, è contrario mendacia quanto prosequantur odio, varia eaq; arguta in mendaces jacta dicitia testantur. Sed & garrulitatem perosi magno taciturnitatem æstimant precio, ne dum affabilitatem atq; urbanitatem diligunt, aliquid veritati vel taciturnitati derogent. Deniq; justitiam quæ Virtutes in se complectitur omnes non tantum in comitijs VVarsoviensibus & Petricoviensibus sed in singulis ubiq; civitatibus administrant. Ita Regnum coronatur quasi à virtutibus. Quamòbrem non parvam debet gratiam literis. Accepit enim Polonia perinde ut Germanicæ regiones aliq; septentrionales populi ex Musarum atq; Gratiarum convictu atq; familiaritate magnam cum motuum tum Ingeniorum expolitionem. Hinc adeo suo jure Polonia & Germania, quæ olim Græcis Latinisq; pro crassis atq; Barbaris Terris sunt habitæ, audiunt cultissimæ atq; doctissimæ. Etenim viget hodie omnis liberalis doctrina in his regionibus. Facultates, Principes illi doctrinarum gradus accurate excoluntur. Theologi in his oris sunt excellentissimi, Juris-consulti amplissimi, Medici felicissimi. Nec est ut philosophos nominem. Vivunt illi in his Borealibus oris subtilissimi, ipsisq; subtilitatum Magistris similimi. Poetas appellem? Oratores? Philologos? Quid illis frequentius? quid elegantius? Agite tamen unum nominatim appellemus Iohannem à Lasco, qui ad CARolum Suedermanniæ Ducem carmen, imitatu longe difficilimum, retrogradum elaboravit, cujus initium tale est:

*Aspice nam raro mittit timor arma nec ipsa
Si se mente reget non teget Nemesi.*

Intellexit hoc doctrinæ decus in Polonis sineq; invidiæ vestro de-
prædicavit Antonius Muretus. Cujus elogium quo nostris septen-
trionales exornavit dignum est quod notetur atq; memoretur. Ita
namq; in Epistola, qua Paulo Sacrato Ferrariensi narrat quam
honorifico Minervali à Stephano Rege Poloniæ simul & à Generosissi-
mo Iohanne Samoscio Cracoviam ad academiam invitatus esset &
se eò proficisci voluisse docuisset, expresse scribit:

Quod autem quidam, qui deterrere me cuperent, clamabant Gen-
tes illas feras ac barbaras esse. Interdum mihi risum interdum sto-
machum movebant. Magna mihi Sacrate cum multis Germanis, ma-
gna cum permultis polonis familiaritas, magnus usus magna neces-
sitas fuit. Semper eos expertus sum bonos viros, rectos, simplices,
apertos, humanissimos. Præterea & prope omnes eo vitæ cultu ac
munditia quæ ad elegantiam potius quam ad ullam barbariam acce-
deret. Nugæ ista sunt hominum, eos qui adulari & fallere & aliud
loqui aliud cogitare nesciunt, barbaros vocantium. Utinam nos
eo modo barbari essemus. Vtri vero barbariores sunt: nati in
media Italia quorum vix centesimum quemq; reperies qui Latine aut
Græce loqui sciat aut literas amet: an Germani ac Poloni quorum
permulti & earum Linguarum utramq; perfectissimè callent & ita
literas ac liberales disciplinas amant, ut in eis tempus omne absumant?
Olim illi fortassis asperi ac Barbari fuerunt, hoc quidem seculo ve-
reor ne ad nos barbaries, ad illos cultus & splendor vitæ & erudi-
tio atq; humanitas multis sedibus commigrarint. Quis igitur de
nostra dubitabit Polonia? Gallus apud Italos illi laudem huma-
nitatis & morum & Ingeniorum ambabus (quod dicitur) mani-
bus largitus est.

Fons autem iste humanitatis non exiguo se continet spaciolo sed
per Ipsum Regni medietullium se fargit. Illo forma Reipubl. à ma-
joribus accepta rigatur, temperatur, recreatur. Hinc Regni Polonici
Politia ab omnibus certatim commendatur. CAPVT Regni Rex
est, qui liberrimo Senatus Populi Que Poloni voto electus eos sibi,
quos per leges, ætatem, prudentiam, nobilitatem dignos eà dignita-
te iudicat, Senatores adsciscit: ad quos Legati equestris ordinis ac-
cedunt. Breviter ita quoddam quasi sceleton est regiminis Poloni-
ci, quod si explanare suis coloribus illustrare atq; animare vellem,
dies & vox me deficeret. Ob hanc enim Reipubl. directionem cele-
berrima

berrima quæq; mundi Regna claruerunt atq; vigerunt. Lacedæmonij beneficio hujus administrationis eandem Reip. faciem septingentos annos retinuerunt, At quid dicam de Romanis? dicam cum Laurentio Grimalio nobilissimo Polonorum politico: Aurea vocari possunt illa secula, quibus Reges dominabantur. Romulus, uti Livius scribit, Deorum populique voluntate Rex electus, rudimenta illa Regni tenuia primum & exigua solus administrare recusavit sed imperandi socios sibi Senatores centum adscivit quos vel ab ætate vel virtute, qua cæteris præstabant, patres vocavit. Et ne populus honoribus Patriæ fraudatus videretur, neve odia tam in Regem quam Senatores gereret, magistratus illi minores tenendos concessit, judicia attribuit, de bello & pace decernendi potestatem dedit & alia multa. Atque utinam durasset is Romanæ Reipubl. status, næ illi non opus habuisset tantum sanguinis pro libertate acquirenda imperioque propagando effundere, illa etiam Reipubl. felicitas non seditonibus tantis fuisset distracta, propter quas nullo fere tempore respirare potuit. Quanquam posterioribus hisce seculis Monarchia Romana fere ad pristinam redacta fuerit conditionem.

Quandoquidem hodie Imperium Romanum non tantum Imperatore tanquam supremo Magistratus gradu: sed & Electoratu tanquam secundo gradu: alijs ducibus principibus atq; Civitatibus se Regni status appellantis veluti tertio magistratus gradu constituitur. Taceo Regnum Hispanorum, Regnum Gallorum, Regnum Anglorum, quæ itidem Rege Optimatibus populoque gubernantur. Prætereo Rempublicam Venerorum quæ Duce Senatu Populoque ultra mille annos felicissime floruit. Ad nostros Polonos redeamus, quibus summa est triplicis hujus ordinis consociatio. Rex (verba sunt ejusdem Grimalij) sine Senatus consilio nihil decernit, Senatus nihil absque Rege & nobilibus. Itaque apud eos leges plurimum valent, pro hisque custodiendis servandis retinendis se religione jurisjurandi obstringunt, adeo ut nefas & impium existiment aliquid contra leges moveri. Sacramentum quo se invicem pro legibus servandis libertateque tuenda obligant Captur sua lingua vocant, latine capitis tegmen dixeris. Quemadmodum enim hic caput à frigore & tempestate contigit: Ita libertas, leges, salus hoc illorum Sacramento tecta & salva esse putatur: pro his enim asserendis nemo bonus contra tyrannos & publicæ

bliscæ libertatis felicitatisq; violatores vitam dubitat unquam effundere. Itaque populus hic liber est eamque veram libertatem esse putat secundum leges vivere, nihil contra easdem & facere & cogitare. Rex ad leges omnia præscriptas administrat neque voluntate sua sed Senatus-consilio leges sancit, bella suscipit, componit, terminat nec extra cancellos legum & Senatus-consilium egreditur. Quæ res efficit ut apud eos Regis Persona non modo sit in autoritate summa & existimatione sed etiam in cultu & observantia. Nec id quidem immeritò. Quis enim non colendum, honorandum observandum, amandum vehementer eum Regem velit, cui in administranda Republ. eadem voluntas est, quam Lex quasi summa ratio præscribit: hoc consilium quod Senatus gravitas & sapientia comprobat, hæc autoritas quam consensus ordinum amor & benevolentia civium efficit: Atque ut breviter dicam talem apud Polonos Regem esse qualem Plato, Aristoteles, Xenophon & omnis philosophorum Legislatorumve grex in optima quaque Republ. effingit, qualemve Natura & DEVS ipse videtur exposcere. Senatus apud eos optimatum Remp. repræsentat, qui uti jam dixi, autoritate est summa præditus & ex prudentioribus gravioribusque nobilitate viris: Isti cum Rege de statu Reipubl. bene administrando consilia ineunt, talesque sunt quales apud Persas Homotimi, apud Lacedæmonios Ephori. Popularem statum repræsentat Equestris sive nobilium ordo, penes quem consiliorum Reipubl. pars est quoque reposita. Estque hic Regum & Senatus seminarium. Graphica hæc est & disertâ triplicis Magistratum gradus primî Medij ultimique descriptio, qua contenti jam ad alteram Imperij partem quæ est pectus Republicæ nos accingemus. Etenim duæ sunt primariæ res quibus Regnorum salus continetur: Prudentia domi, foris virtus & fortitudo. Illâ ita excellit Regnum Poloniæ ut Europæis alijs parum vel nihil cedat. Et sane si cederet, nihil tamen inde laudibus ejus decresceret. Siquidem augustissimum hoc Regnum immanissimis quibusque hostibus se nativis solum corporibus opponere non dubitat. Ante verò quam bellum ullum suscipitur maturè comitia coguntur: Rex Senatus populusque deliberat de causis, medijs, tempore, loco belligerandi ut non vi tantum & armis sed consilio etiam & arte militari pugnent. Comitij celebratis miles conscribitur tam duplicarius quam gregarius: armis, securi, framea, sclopeto instruitur: veste nova induitur: Sacramento obligatur; exercetur, coërcetur.

Inprimis Equites strenuissimi colliguntur, quos copiose admodum, cum meliorum Equorum ultra centum millia alat, Regnum Poloniae in aciem producere potest. Verum mentionem ego Equitum facio, dexteritatem eorum atque celeritatem quis indicabit? Non abs re poloni Sarmatae quasi Duces celerum dicuntur. Equum nunc huc nunc illuc scitissime trahere, retrahere: flectere, inflectere: torquere retorquere gravissimo cum videntium spectaculo norunt. Hosti affilire, desilire, arma tractare, gladium rotare, tela vibrare, vulnera infligere, repellere adeo callent ut Eques Polonus nobilis, rude emeritus, vere de se possit dicere, quod olim de Achille Statius cecinit:

*Iamq; & ad ensiferos vicina pube tumultus
Aptabar, nec Me ulla feri Mavortis imago
Præterijt, didici quo Pæones arma rotatu
Quo Mageta sua gesa citent: quo turbine caestum
Sauromates falcemq; Getes arcumq; Gesenus
Tenderet & flexæ Balearicus auctor habena
Quo suspensa trahens libraret vulnera tractu
Inclusum quoties distringeret aëra gyro.*

Cæterum tam Equestribus ornamentis quam vulcanijs munimentis hætenus certatim se texerunt atque exornarunt. At jam, ne, quod DEVS exercituum longissime ab hoc Regno abesse velit, si adversa pugnando fortuna, & viris & viribus Resp. destituatur, sapientissime cautum est: Qui militiæ dant operam ne se auro & argento ornent vel potius onerent. Quare & jam speramus rem bene gerent, delicijsq; neglectis bellum acriter alacriterq; urgebunt laudemq; partam viriliter sustinebunt.

Age, age ô splendidissima Septentrionis corona! perpende crudelissimos hostes tuos qui sanguinem tuum totiusq; orbis Christiani sitiunt. Excitet te generosa atq; heroica indoles tua quæ semper fuit fortia & agere & patri. Incitent Te Duces tui nunquam satis laudati Lechi, Iagelones, Sigismundi, quomodo dimicarunt illi pro aris & focus tuis?

Cogita quæso quantis laudum præbeis atq; hostimentis te afficiat Germania, quæ licet & ipsa à virili virtute sua viri nomen & omen habeat, nihilominus libens Te murum appellet contra irruptiones superbissimi Turcorum Tyranni. Quin quod major pars orbis Europæi non immerito Te tuam incolumitatem appellet.

Tibi secundum DEI benignitatem acceptum referre decet, quod Turcorum atq; Tartarorum mucrones à Christianorum jugulis sunt amoti, quod à rectis & templis cædes incendia & sacrilegia sunt depulsa. Age pristinam recollige tuam animositatem quæ nulla nive, frigore, fame, siti se debilitari patitur, propulsa à penatibus tuis insensissimum illum Christiani nominis hostem. Cui pedem jam in Europâ quin in ipsa Polonia habenti nulla mens alia, nullus alius armorum sensus quam Christi nomen funditus extirpare. Ergone impium hoc scelus latius grassari atq; latrocinari sines? Non sines. DEO confides, ille aderit tandemq; Turcicæ ditionis potentiam è mero scelere flagitioq; conflata dissipabit. Tu ut incepisti sic perge pacemq; & quietem non tibi tantum sed Europæ toti restitues. Quantâ hoc conjunctum erit cum laude & gloria quantis cum præmijs & brabeis. Sed quorsum me rapuit affectus? satis etiã dictum esto de Bellica Polonorum virtute licet, ut ingenue dicam, exiliter satis. Neq; enim exercitum suis numeris absolutum demonstravi, neq; ullum laudabile factum recensui, quorum annales Polonici sunt plenissimi. Atq; utinam antiquis seculis ab his gentibus ñdem fuissent annotati, esset omnino quod Poloni & Germani Græcis & Latinis objicere & illorum virtuti satis decantatæ præferre possent.

Verum relicta nunc virtute Publica & politica, vitam considerabimus reliquorum, qui partim circa pecuniam tamquam Reipubl. nervum, partim circa amiectum, partim circa victum sunt occupati. Hic vero quandam regiminis umbram denuo videre licet. Nam Imperium quo pater utitur in liberos regiam gubernationem repræsentat. Etenim parenti soboles curæ & cordi est, ideoq; ne quid illi desit, vel obsit, invigilat, providet, curat. Viri in uxorem potestas, optimatum Imperio non est dissimilis: juste siquidem vir imperat uxori & quæ honesta sunt jubet efficere. Democratix fraterna in unis ædibus societas respondet, sunt enim pares solisque ætatum gradibus inter se differunt. At politica nomen unde habet? Nonne in Civitatibus quoq; ipsum Politix regimen invenitur? Maximè. Sunt in Civitatibus quoque homines aurei ad imperandam naturâ apti: Sunt argentei auxilio ferendo nati, sunt ænei rebus mechanicis expediendis facti. Et iniquum esset si illi honore atque præmio virtutis suæ privarentur. Cum non minus Reipubl. inserviant

viant quam supremus quisq; Magistratus: sicuti manus licet capi-
te sunt inferiores, corpori tamen apprimè sunt necessariæ & nequa-
quam negligendæ. Manus autem Reipl. Civitates sunt. Præcla-
ra igitur majorum sunt instituta, quibus Civitati bene de Republ. me-
ritæ indutos honores, redditus atq; privilegia concesserunt. Con-
tra tolle Civitates: nervos atq; incrementa Regni tolles. Florem,
splendorem atq; elegantiam Regionis tolles. Quo poterit quid esse
perniciosius? Neq; enim Consilijs vel armis tantum sed & rerum
ad usus vitæ necessariarum opulentia Regno opus est. Vnde verò
rerum opulentia? Vnde vis auri & argenti? nisi ex mercaturâ.

Mercatura nimirum longe preciosissima est Regni gemma quâ
an Regnum Poloniæ niteat, quis dubitabit? Fertile est, imò ferti-
lissimum est, Vt alia Naturæ dona superius indicata taceam, frumen-
ti. Frumento quis non indiget? tum quoq; emporijs est instructis-
simum: Quæ recensere omnia nimis foret longum, duo tantum no-
bis proponamus quæ regio nomine gaudent: Rigense & Dantiscan-
um. Rigense Emporium, oculus Livoniæ, promontoriumq; mu-
nitissimum tam mercatorum frequentia quam mercium copia est flo-
rentissimum, adeò ut vel cum Corintho Achaïæ Metropoli compa-
rari queat.

Dantiscanum verò Emporium, illustris Prusliæ ἑμφαλις ἡ ὀφθαλ-
μος, vere majoris & minoris Poloniæ Condus, promusq; aliorum
Regnorum dici potest. Ad hoc tanquam ad Filiam carissimam
utraq; Polonia Matris instar annuos suos proventus mittit, quos il-
la Regni filia animo gratissimo accipiens, Matris suæ dilectissimæ
vota atq; desideria vicissim obnixè explet. Nil tam carum ipsi est,
quod non pro donis acceptis reddat. Aurum, argentum, aromata,
vinam pannosque preciosissimos, quorum copiam non Angli tan-
tum Hispanique è nativis regionibus sed & Belgæ ex remotissimis In-
diarum partibus adduxerunt, sponte promptèq; elargitur. Quem
affectum Mater agnoscit filiamq; amore singulari complectitur, co-
gitans quod, cum non omnis ferat omnia tellus sed, ut commercijs
& negotiationibus amicitia necessitudo conservetur, divina ordina-
tione alia aliarum frugum sit feracior, ejus beneficio suas opes cum
alijs communicet simulq; aliorum affluentia fruatur.

Quamvis enim Regnum Poloniæ vires suas non tam in pecuniæ
cumulo quam in animi fortitudine sitas statuatur: Tamen opum quoq;
& fa-

& facultatum curam, habet ut pote quæ instrumenta sunt bene feliciterq; agendi: sicigitur unum tantummodo alterumq; Regni imperium eminus conspeximus, quod si ad alia quoq; me conferre vellem, vereor ut fastidum vobis pariatur.

Quare à Mercatura ad artes Mechanicas pergemus. Quid, inquit aliquis transmarinus opifex, in Polonorum officinis efferes? potius eas silentio prætermisses. Nam Sarmatæ opera atq; officina cum artificio Itali, Belgæ, Angli vel alijs ne in aqua est comparanda. At mitius agat artifex ille subtilis cum Gente Polonicâ

Est aliquid prodire tenus si non datur ultra.

Licet hodie longè alia sit ratio quam olim fuit, Fons ille bonarum artium qui in septentrione erupit, opifices quoq; irrigavit artesq; eorum quæ à machinatione sive solerti excogitatione Mechanicæ dicuntur permultum excoluit. Hinc typi Cracovienses nitidissimi: Hinc in Polonia picturæ elegantissimæ: AEdes arcesq; publicæ solertissimæ: Aurificum, Stannariorum, sculptorum operæ splendidissimæ. Hinc parum necesse habet Regnum Poloniæ tegumenta sive vestimenta ab alijs sibi comparare. Lanam Linumq; loci genius tanta suppeditat copia, ut annuatim vellus aureum proferre videatur. Cujus ars texendi & conficiendi ab opificibus varijs quotidie variè expolitur. Lanarum, fullones pilearum, politores non minus hodie in polonia quam alibi locorum lanam norunt carminare, penso trahere, tingere, concinnare, apparare. Nihil dico de oppidis, civitates Regni indigito, quas lanifices simul & linifices inhabitant experientissimi atq; artificiosissimi. Nec desunt Sartores qui vestes conficere norunt accommodatas adeo corporibus, ut cum quovis Meridionalium opifice non sine laude certare queant. Neq; etiam Sutores desunt sive Europæos desideres cothurnos sive polonorum calceis lunaticis vel ocreis ijsq; vel flavis vel nigris delecteris. Mitto pelliones, mitto Ephippiarios qui etiam de esse non possunt, cum pellibus equisq; sit ditissima. Sed quid deest Poloniæ quod non habeat in urbibus, in filiabus suis?

Omittamus igitur manus quoq; Reipubl. & tandem pedes ejus consideremus. Nam quod pedes sunt Corpori humano, vere id Regno Poloniæ est agricultura. Quæ cum victus copiam materiamq; vestitus suppeditat basis dici potest qua nititur atq; innititur tota Respublica. Hoc indicaturi Pritici sapientes dicebant: Politiam constare

stare non ex Rege & Rege; Non ex Senatore & Senatore: non ex Cive & cive: Sed ex Rege & Senatore, ex Senatore & Cive, ex cive & agricolâ. Quare cum illorum mores attigimus, etiam paucula de hoc videntur annectenda. Optimè olim Romani illi rerum Domini cum virum egregiâ laude dignum volebant demonstrare, tria tantum hæc faciebant verba: Bonus est agricola. Quis id de Polonis nostris negabit? Homines illi inferioris notæ atq; Naturæ, qui alijs subditi se totos ad nutum nictumq; dominorum suorum accomodant, quantopere diligunt terram matrem suam? Quam diligentes sunt in opere faciundo, terram arando, occando, ferendo? Parum omnino cedere videntur illis populis, qui inter creperos belli crepitus strepitusq;, inter bombardarum explosiones, globorū ictus nihilominus officio extolendi terram strenuè funguntur. Cæterum nec ipsi Nobiles sunt desides. Theseus apud Atticos olim cum illos ad majorem ruris amorem incitare vellet, monentem ambovis figura signabat. Non est ut hoc fiat apud Nobiles Polonos. Hi venationibus quidem aliquam dant operam sed majorem longè gregi domestico paternoq; ruri. Siquidem dedecori sibi verterent, si prædia sibi à Majoribus non sine cura insigni per manus tradita, hæredibus incultiora relinquerent. Idecirco sedulo serioq; campos suos amplificant, ditant, exornant. Cumq; ager Poloniae sit uberrimus segetes suas non simul & semel absument sed omnia rite disponentes, domui suæ de necessaria anni sustentatione prospiciunt & reliquum frumenti Dantiscum tanquam in commune Regni horreum sive granarium vehunt. Hinc tanta rerum bonarum cerevisiæ, panis, carnis abundantia.

At enim, inquit aliquis, tu quidem mores polonorum laude dignos deprædicas sed de vituperio dignis altum est silentium. Luxus ille & fastus nescio unde in poloniam adductus indies ne crescit? Et in Comitijis quid non desideratur? Comitijis multum temporis teri, comitijis multum pecuniæ absumi, idq; quadam cum lubentia cum aliâs vix decima vel vicesima pars maximis cum ingratijs expeditioni bellicæ attribuitur. Tum etiam belli expeditionem tarde & lentè nimis suscipi. Præterea rerum novarum atq; exotericarum Polonos plus satis esse studiosos: Frumenta quidem vendere sed eorum loco vina emere, quomodo parum juvatur Respubl. simul & res familiaris. Deinde graves itidem sunt querelæ contra ordinem Civicum, qui in visceribus poloniæ falcem mittit in alienam

messem nempe agrariam & ex illa æque ac rusticolas vivere. Interim artes Mechanicas negligi: Lanam, linum, corium, ferrum Silesijs alijsq; Poloniæ vicinis vendi & longe majori precio redimi non sine maximo juventutis etiam detrimento, cujus hoc pacto ortum alitur, vitia foventur. Deniq; homines agrarios vel inique & misere à Dominis tractari vel petulantes procaces atq; ebriosos esse.

Hic quorsum me vertam nescio, multa negare nequeo, vitia excusare nolo. Hoc tantum dico, nos hic in regno terrestri vivere: Nullumq; triticum tam esse perpurgatum, cui non lolia in nascantur. Sed neque Mihi propositum fuit nævulos & defectus Regni recensere. Dixi in Principio idq; nunc pro conclusionem repeto: Favores sunt ampliandi, odia constringenda.

TU ô DN. **JESU** qui es Rex Regum & Dóminus Dominantium confirma hoc Poloniæ Regnum, ut sicut hætenus ita porro vigeat, vireat, floreat, murusque sit vicinorum Regnorum adeoque & Germaniæ.

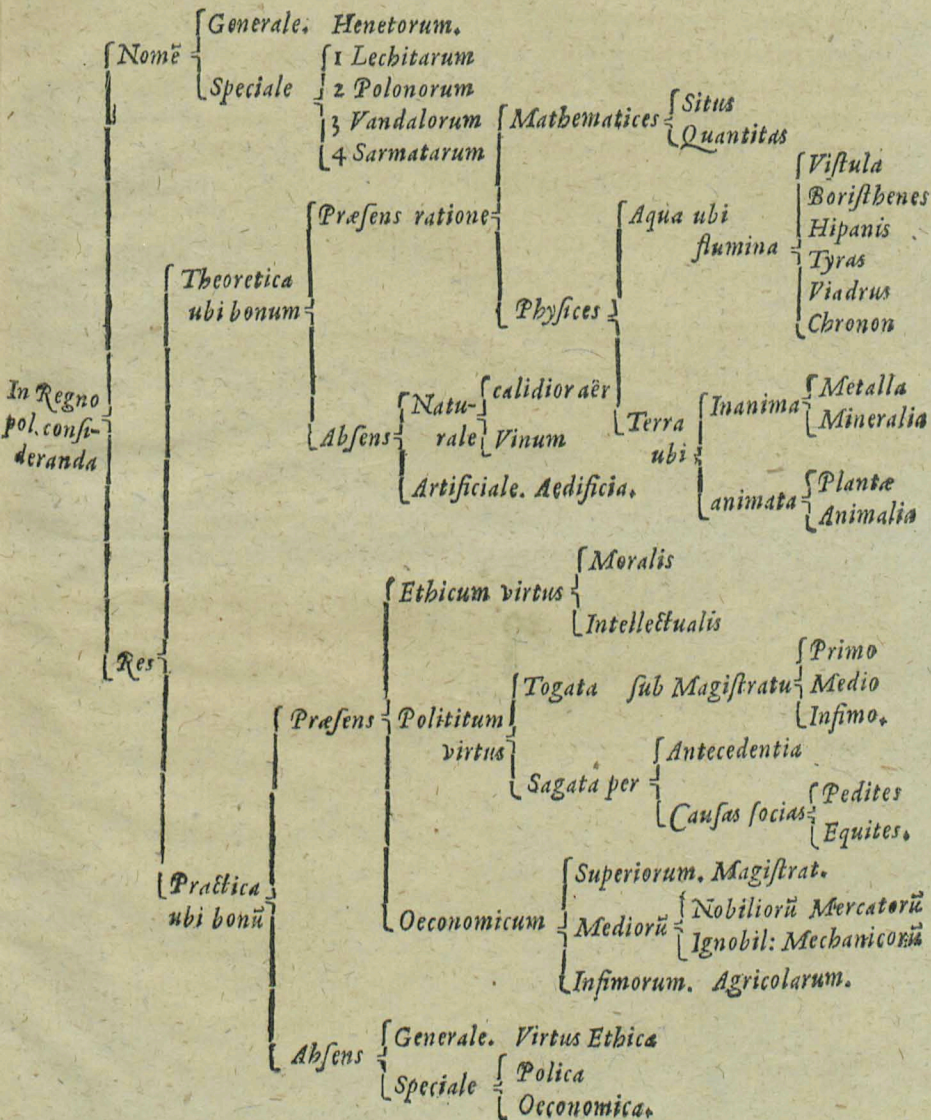
O **DOMINE** tyrannidem atque superbiam hæreditarij hostis tui reprime, ne nos sua impietate premat neve opprimat. Ita Te celebrabimus hic temporariè & post æternum in Regno cælesti cujus pulchritudinem oculus non vidit, cujus dulcedinem auris non audivit, cujus gaudium in cor hominis non ascendit.

O **DOMINE JESU CHRITE** rege & governa nos in Regno Gratia ut Te Duce consequamur Regnum Gloria.

D I X I.

JESVS GAUDIVM PARIT.

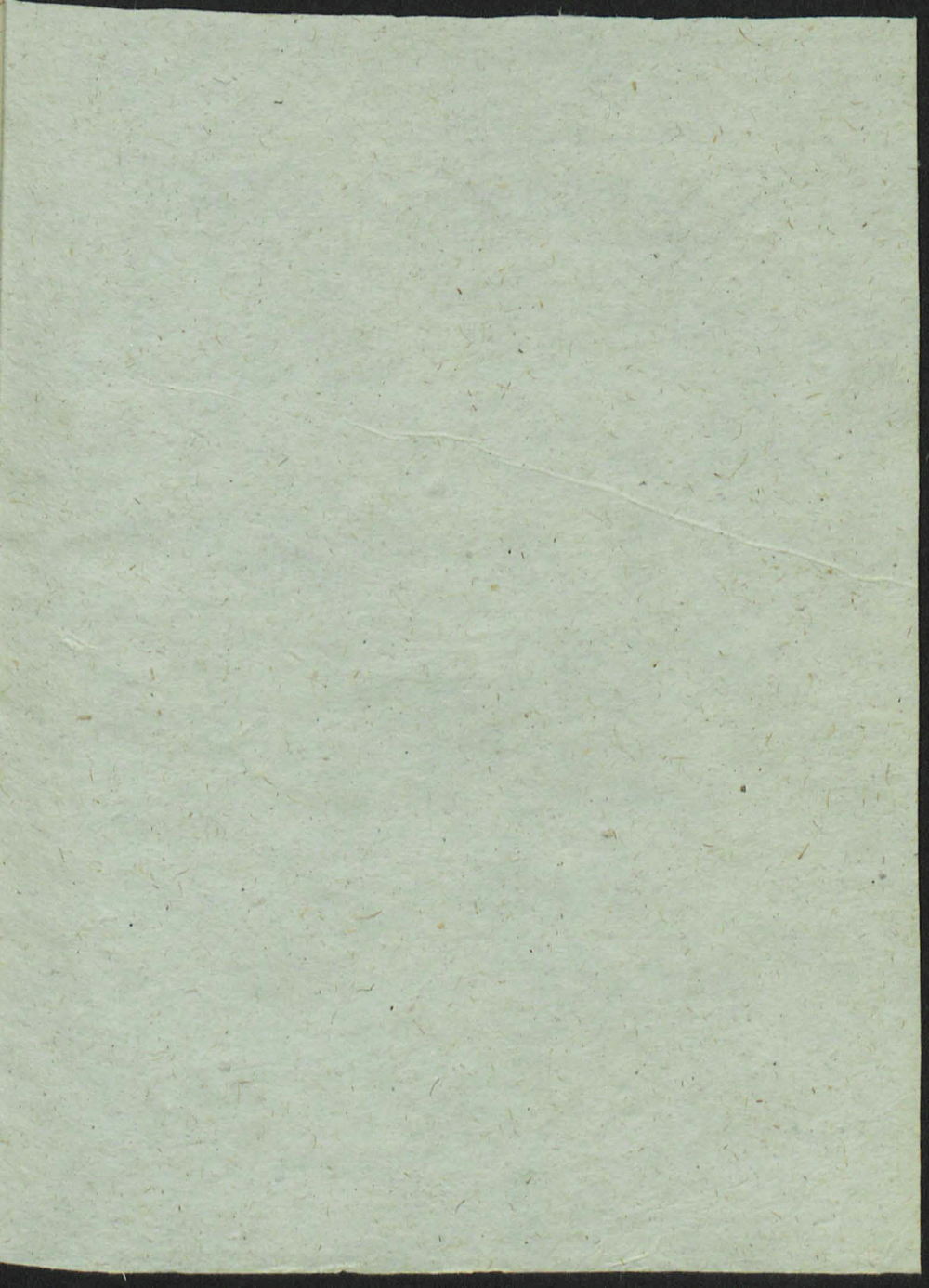
Typus Regni Poloniae

Тысяч
Рублей

7746
1

6198

7746

1

